ŠTUDIJSKA BIBLIOTEKA

LJUBLJANA

Št. 161 Poštnina poračunjena (C. C. con la posta) V Trstu, v soboto, 7. julija. 1928. - Leto VI. Posamezna številka 30 cent. Letnik LIII

EDINOST

Izhaja vsaki dan zjutraj razen ponedeljka. Naročnina: za 1 mesec L 8.—, 3 mesece L 22.—, pol leta L 38.—, celo leto L 75.—, v inozemstvo mesečno L 6.50 več. — Posamezna številka 30 st. — Oglasnina za 1 mm prostora v širokosti 1 kolone: trgovske in obrtne oglase L 1.—, za osmrtnice, zahvale, poročna [illegible] L 1.50, oglase denarnih zavodov L 2.—, na prvi strani L 2.—

Uredništvo in upravništvo: Trst (3), ulica S. Francesco d'Assisi 20. Telefon 11-57. Dopisi naj se pošiljajo izključno uredništvu, oglasi, reklamacije in denar pa upravništvu. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Last, založba in tisk Tiskarne «Edinosti». Podurednštvo v Gorici: ulica Giosuè Carducci št. 7, I. n. — Telef. št. 327. Glavni in odgovorni urednik: prof. Filip Peric.

Gospodarsko pismo z Dunaja

NA DUNAJU, 3. jul.

Povojna psihoza v naših krajih si je ustvarila o Avstriji čudno sliko, ki že davno ni več resnična, kar vpliva na vse naše trgovske in sploh gospodarske odnošaje s to državo. Slišali smo, kako bo po dunajskih ulicah travca zelenela, kako da je Avstrija odvisna od sosedov in njihove dobre volje, ako bo sploh mogla živeti itd.

Nedavni Seiplov govor dokazuje, kako močne se Avstrijci že čutijo. Kar na kratko so odbili misel o kaki podonavski konfederaciji, o kaki gospodarski zvezi, ako v tej ni tudi Nemčija. In povedal je tudi on, da je — Anschluss prva in zadnja skrb vseh Nemcev.

Ta samozavest Nemcev je naslonjena na dvoje velikih činjenic, na katere je treba resno misliti.

Avstrija je dobila pred leti pol milijarde zlatih kron posojila pod patronanco Družbe narodov. Ves ta denar je bil porabljen za gospodarsko preobnovo in osamosvojitev Avstrije, — in ta veliki načrt je skoro že izvršen. Na vseh poljih narodnega gospodarstva se Avstrija postavlja na lastne noge. Povedal sem že zgled, da na pr. krompir že sama izvaža v velikih množinah, dočim ga je po vojni uvažala več tisoč vagonov. — Od vsega žita ej pšenica še edina, ki je ne prideluje dovolj, drugače pa ima vsega dosti ali že celo izvaža, in sicer največ v Nemčijo. Vse njihove pivovarne imajo dovolj domačega ječmena, za domači rženi kruh, ki je v Avstriji povsod običajni in često skoro edini kruh, imajo dovolj domače rži, ovsa dovolj že za izvoz itd. Umetno perutninarstvo je tako razvito, da je uvoz že nemogoč. Mlekarstvo je danes na višku, da ni več uvoza mleka, a tujim sirom delajo kar pravcati bojkot. Pravega ementalca že skoro ni nikjer več videti. — Pa tudi v živinoreji se postavljajo vsak dan bolj na lastne noge, in največja skrb vsakega Avstrijca je, da bi mesa tudi ne uvažali več. Niso daleč od tega ideala. — Gospodarska osamosvojitev napreduje s silnimi koraki.

Druga njihova skrb pa je bila ta, da svoji industriji zagotove zunanje trge na način, da jim ni treba dajati kompenzacij na polju prehrane. Tudi ta dozdevno težki problem se bliža uresničenju. — Avstrijska industrija stoji na predvojni višini, vse industrije delajo in imajo zagotovljene odjemalce v vseh delih sveta. Uspehi dunajskih vzorčnih sejmov so veliki, kajti privlačijo kupovalce ne samo iz vse Evrope, marveč iz vseh prekooceanskih krajev, celo z otočij Tihega oceana.

Nekaj neverjetnega pa nam spričuje dejstvo, da je najboljši odjemalec za avstrijsko industrijo — Nemčija. V letu 1927. je izvoz v Nemčijo skoro že dosegel izvoz na Češko in Madžarsko skupaj. Ko so vabili Avstrijo v obdonavsko konfederacijo, so Avstrijci odgovorili: «Hvala lepa, hočete nas pripraviti ob našega najboljšega odjemalca. Kjer ni Nemčije, tam ni mesta za Avstrijo.»

Tako samozavest občuti tudi jugoslovenska delegacija, ki se mudi tukaj za novo trgovsko pogodbo med obema državama. Prišlo je že danes tako daleč, da Jugoslavija za uvoz svojih pridelkov ponuja ugodnosti za avstrijske industrijske izdelke.

Vendar opozarjam, da bo nova pogodba v nekaterih zadevah na škodo uvozu iz naših krajev v Avstrijo, — na pr. za jabolka, za katera bodo plačevali do polovice novembra le po 1 zl. krono, dočim bodo od nas še vedno pobirali po 2 zl. kroni.

Kar se uvoza iz Italije tiče, prihaja ta še vedno v poštev pri zgodnjih pridelkih. Dunajčan hoče imeti že v marcu svoje — «heurige Kartoffeln» (letošnji krompir). Uvoz je doslej edino iz Italije; tudi za krompir z Malte. Prve črešnje, hruške, marelice, breskve, grozdje itd. vse prihaja v ogromnih množinah iz Italije. Enako razne zelenjave, paradižniki itd. — Izvoz iz Italije je izborno urejen. Prihajajo do Dunaja kar celi sadjarski vlaki kot pospešeni tovorni vlaki. Iz Trbiža pride vlak na Dunaj v eni noči ali po dnevu. — Koliko blaga pride vsak dan na Dunaj iz Italije, bi se mogel vsakdo prepričati na tovornem kolodvoru Matzleinsdorf: Kamor ti seže oko, vidiš nebroj tistih tipičnih italijanskih rjavih vagonov, med katerimi se druge države kar zgube, da jih kar opaziti ni. — Pred dvema letoma je bilo na pr. na en dan — 72 vagonov breskev. Zadnje dni preteklega tedna je bilo na kolodvoru kar 25 vagonov marelic. — Takih zgledov bi lahko navedel veliko, kar je dokaz nezdravih razmer v dovozu na Dunaj. Kadar pride semkaj tako blazno mnogo blaga, je katastrofa. Tako je bilo zadnje dni z zelenim fižolom, ki je bil tukaj izdatno cenejši nego v Gorici.

Želel bi, da bi mnogi naši kmetje videli ta teden na trgu došle črešnje iz Burgenlanda, z Ogrske, iz Jugoslavije. Krasne višnje so danes prodajali po 130 grošev, kar bi odgovarjalo naši ceni po dve liri. Marelic dovažajo Lahi toliko, da nikdar ne prejmejo za nje netto po dve liri. Ako bi dovažali polovico manj, pa bi prišli vsi laški izvozniki lepo na svoj račun.

V naših krajih bo torej veliko — breskev, takozvanih Mahnjic, ki se ločijo od koščic in ki edine prihajajo za Dunaj v poštev. Ali ko bodo te zrele za izvoz, bodo v ostali Italiji tudi, a konkurenca teh je našim jako nevarna. Predno pride to blago na dunajski trg, je skoro še poldrugo liro troškov. Po kakšni ceni naj jih potem kupuje dunajski konsument? — Proti previsokim cenam je med konsumenti kar upor.

Letos že je torej pri nas veliko breskev, dasi so drevesa še mlada, in jih bo leto za letom čedalje več. Vprašanje je torej: kam pojdemo s tem darom božjim? Kako dolge transporte prenaša ta breskev, mi ni znano. Vem le, da je ta sadež jako delikaten, da so zadnja leta kar po cele vagone v Donavo vozili, ker niti žganjekuharji niso nudili toliko, kolikor je treba plačati carine in davka. — In vprašanje je, v koliko bodo naši kraji po cenah konkurenčni z ostalo Italijo? Z Vogerskega so mi pisali, da so tamkaj lani bile cene po — dve liri. Bojim se, da dunajski trg ne prenese višje cene. Izjeme bodo redke, a te niso še pravilo. Ako prihrumijo iz srednje in južne Italije z neštetimi vagoni naenkrat, tedaj bodo naše breskve v slabi družbi in gorje tistemu, ki bo takrat tukaj z večjimi količinami.

Gre pa za to, da bi našim breskvam, ki jih bo vedno več, preskrbeli — stalen trg. Dunajski trg ni ugoden za naše zahteve. Ali se bomo znali in mogli vzdržati na njem in ali bomo našli boljšega — to je ono veliko vprašanje.

Andrej Gaberšček.

Auriti spet na Dunaju

Kancelar Seipel sprejel italijanskega poslanika

DUNAJ, 6. Giacinto Auriti, italijanski poslanik na Dunaju, se je vrnil danes zjutraj v avstrijsko prestolnico. Auriti, ki je bil odsoten štiri mesece, je takoj prevzel svoje mesto. Na postaji ga je sprejelo zelo prisrčno osobje poslaništva.

Opoldne se je poslanik podal na Ballplatz, kjer ga je uradno sprejel avstrijski kancelar dr. Seipel.

Prijateljska pogodba med Mehiko in Turčijo ratificirana

RIM, 6. V tukajšnjem poslaništvu Mehike je bila danes ratificirana prijateljska pogodba med omenjeno republiko in Turčijo, ki je bila sklenjena dne 25. aprila 1927 v Meksiku.

Položaj na Grškem

Zbornica razpuščena - Monarhisti napovedujejo ostro opozicijo

ATENE, 6. Danes bo podpisana odredba o razpustu grške zbornice. Nova zbornica se bo otvorila 17. septembra.

Monarhistični tisk trdi še vedno, da pomeni Venizelosovo imenovanje državni prevrat in kršenje ustavnih zakonov. Tsaldaris naznanja ostro opozicijo.

Italijanska prekooceanska letalca

sta že sinoči nadaljevala polet nazaj proti severu in v drugič pristala 80 km severovzhodno Natala

RIO DE JANEIRO, 6. Guverner brazilske pokrajine Rio Grande do Norte je sporočil sinoči ob 21.30, da sta Ferrarin in Del Prete nato, ko sta pristala na obali Senibabu v bližini Port Natala, ob 21.20 spet odletela v smeri proti sv. Roku. To je bila takrat poslednja vest o obeh letalcih. Ta vest danes zjutraj še ni bila potrjena. Po poslednjih vesteh, ki jih je izdala brazilska agencija «National Telegraph», pa se je sinoči v pozni uri opazilo neko letalo, ki je letelo proti severno obale Senibabu ležečemu rtu Sv. Roka.

Po mnogih brazilskih mestih je medtem zavladalo navdušenje. Tisk je posvetil v svojih sinočnjih posebnih in svojih današnjih jutranjih izdajah svoje stolpce ne le najnovejšemu prekooceanskemu poletu in novemu rekordu, ki sta ga postavila letalca s tem, da sta preletela razdaljo 4756 km, marveč tudi letalcema samima, ki ju imenuje «odposlanca Mussolinijeve Italije», in pa pripravam v Natalu, kjer sta imela, kot je tedaj končno izgledalo, le pristati.

Bila je že pretekla polovica današnjega dne in še ni bilo nikakih novih vesti o obeh letalcih. Ob 12.30 pa je agencija «National Telegraph» nenadoma sporočila, da sta Ferrarin in Del Prete pristala v Tourosu, 80 km severozapadno Port Natala. Tam so ju oblasti sprejele kot gosta in dale prepeljati v mesto, v katerem je zavladalo veliko navdušenje.

Touros, v katerega neposredni bližini je pristalo sinoči letalo «S. 64», je majhno mestece, ki se nahaja severo-zapadno Port Natala in v bližini rta Sv. Roka. Letalec Ferrarin si je tam nemudoma nabavil avtomobil in se takoj odpeljal v Port Natal.

Letalo «S. 64» bi moralo, kot doznavamo šele sedaj, poleteti do Ria de Janeiro. Kot pa že znano, sta se morala letalca umakniti nevihti, ki se je bližala z juga. Pristala sta na obali Senibabu, toda ker jima bržkone ni kazalo, da bi ostala na obali, kjer ni bilo zadostne varnosti ne za letalo ne za letalca, sta nadaljevala svojo pot proti severu.

Letalca bosta nadaljevala svojo pot do Ria de Janeiro, čim bo njuno letalo popravljeno

RIM, 6. Iz Port Natala poročajo, da je letalo «S. 64», s katerim sta letalca Ferrarin in Del Prete poletela iz Rima v Brazilijo, pri prisilnem pristanku v Tourosu zadobilo poškodbe, katerih značaj ni še znan. Tudi ni znano, ali bo mogoče takoj popraviti letalo, tako da bosta letalca mogla nadaljevati polet do Ria de Janeira.

Švedski letalec Lundborg rešen

Neko švedsko letalo ga je prepeljalo od Viglierijeve skupine v Hopensko morsko ožino na ladjo «Quest»

STOCKHOLM, 6. Švedska brzojavna agencija je danes kot prva izdala vest, po kateri je poveljnik švedske ekspedicije na Svalbardskih otokih Tornberg sporočil, da je neko švedsko letalo rešilo letalca Lundborga, ki je pred dnevi rešil generala Nobileja, ki pa je potem po drugem pristanku blizu Viglierijeve skupine moral ostati pri ponesrečencih, ker se mu je pokvarilo letalo.

Tekom dopoldneva je nato omenjena agencija izdala podrobna poročila o tej rešitvi. Iz njih sledi, da so švedska letala, ki se nahajajo na Svalbardskih otokih, že večkrat poskušala približati se skupini, a se jim to spričo slabega vremena do danes ni posrečilo. Davi pa se je odpravil proti vzhodu letalec Schyberg z ladje «Quest», ki je zasidrana v Hopenski morski ožini. S svojim letalom, ki je opremljeno s smučmi, je letalec Schyberg pristal v bližini Viglierijeve skupine ter vzel na krov svojega tovariša letalca Lundborga. Prepeljal ga je srečno na ladjo «Quest». Švedski letalci bodo pričeli takoj z reševanjem ostalih članov Viglierijeve skupine.

STOCKHOLM, 6. O rešitvi letalskega poročnika Lundborga smo doznali za naslednje podrobnosti:

Davi na vse zgodaj sta se odpravili, kot se je to dogajalo vse te poslednje dni, toda, kot znano, brez uspeha, iz Hopenske morske ožine proti vzhodu dve švedski letali. Imeli sta srečo, ker jima danes megla ni zastavila poti proti Viglierijevi skupini. Sicer sta tudi danes naleteli na meglo, ki pa ni bila tako zgoščena, da bi jima ne bilo mogoče doseči svojega cilja. Letali sta srečno dospeli nad taborišče in sta spustili na ledovje tudi večje zaloge živil in drugih potrebščin. Majhnemu letalu, ki ga je vodil letalec Schyberg in ki je bilo, kot znano, opremljeno s smučmi, je bila sreča posebno mila. Pristalo je na ledovju in Schyberg je sprejel na krov svojega tovariša Lundborga, kot smo prej sporočili, tudi srečno prepeljal v Hopensko morsko ožino, kjer je zasidrana ladja «Quest», na kateri je našel Lundborg spet varno zavetje.

Že zjutraj ob 8. uri, ko se je vrnil Schyberg z Lundborgom v Hopensko morsko ožino, je poveljnik ladje «Quest» Tornberg javil švedski vladi: «Lundborg rešen — Tornberg.» Takoj nato pa je letalski poročnik Lundborg sam brzojavil svoji soprogi, da se nahaja zdrav in nepoškodovan na ladji «Quest», kamor ga je prepeljal njegov tovariš Schyberg s svojim majhnim letalom tipa «Moth», ki je bilo opremljeno, kot že rečeno, s smučmi, da je moglo pristati na ledovju blizu Viglierijeve skupine.

Položaj ruskih ekspedicij

MOSKVA, 6. Ruski ledolomec «Krasin» se je zagvozdil severno Sedmih otokov med ledovje, tako da sedaj ne more ne naprej ne nazaj. Ledene gore so ladjo nekoliko poškodovale.

Ladja «Maligin» pa je medtem pričela z iskanjem letala «Latham 47» in njegove posadke. Toda, kot izgleda, se ji ne bo posrečilo najti ne letala ne njegove posadke.

Dva nemška letalca skušata postaviti nov rekord na velike daljave

DESSAU, 6. Danes dopoldne je poteklo 36 ur, odkar sta se letalca Risticz in Zimmermann z letalom tipa «Junker» dvignila s tukajšnjega letališča z namenom, da postavita nov svetovni rekord v poletih na velike daljave. Letalca sta doslej na omenjeni progi preletela 4000 km dolgo pot. Če bosta hotela v resnici postaviti nov letalski rekord, bosta morala ostati v zraku do jutri ob 17. uri.

Izgon 20 italijanskih komunistov iz Francije

RIM, 6. Agencija «Recentissima» poroča, da je bilo v Parizu aretiranih 20 italijanskih delavcev, ki so se v zadnjih letih priselili v Francijo, kjer so razvijali prevratno propagando. Aretiranci bodo izgnani iz Francije in v ta namen bodo odvedeni na belgijsko mejo.

Krvavo praznovanje narodnega praznika v Združenih državah

NEW YORK, 6. Praznovanje neodvisnosti Združenih držav je zahtevalo letos kot po navadi veliko število žrtev. Nesreče z umetnimi ognji so bile letos sicer manj številne, ker je spričo 1400 ponesrečencev, ki jih je bilo zaznamovanih lani, bila letos strogo omejena razprodaja tozadevnega smodnika, vendar je bilo več sto ljudi ožganih in ognjegasci so morali prihiteti na pomoč v kakih dvajsetih slučajih. Največ žrtev pa sta zahtevala morje in vročina. Mnogo ljudi je utonilo, posebno ker je proti večeru vzdivjal vihar, ki jih je zalotil deloma še v vodi. V celoti je izgubilo življenje v New Yorku 37 oseb. Po vseh Združenih državah pa je beležiti 160 mrtvih radi umetnega ognja, 106 jih je utonilo, 54 pa je izgubilo življenje radi avtomobilskih nesreč.

V Pensylvaniji pa je nevihta povzročila plazove, ki so uničili preko 200 avtomobilov.

Razgovori na jugoslovenskem dvoru

za rešitev vladne krize

BEOGRAD, 6. Danes so se razgovori na dvoru za rešitev vladne krize nadaljevali. Kot prvi je bil poklican na dvor predsednik narodne skupščine dr. Perić. Nj. V. kralju je izjavil, da je treba na vsak način sestaviti delovno vlado, ker so se že štiri parlamentarne skupine izjavile zato, da se pokličejo voditelji poedinih parlamentarnih skupin na posvetovanje, nato pa da se določi mandator.

Za njim je odšel na dvor Aca Stanojević. Po avdijenci je novinarjem izjavil, da se še vedno skuša reševati kriza na način, da bi se sestavila koncentracijska vlada.

Tekom popoldneva je bil v avdijenci pri kralju Ljuba Davidović. Predlagal je kralju, naj se sestavi vlada, s katero bo mogla narodna skupščina sodelovati. Po avdijenci je odšel Davidović v prostore demokratskega kluba, kjer je imel daljše posvetovanje z demokratskimi ministri in poslanci.

Zvečer ob 20.45 pa je bil pozvan na dvor načelnik SLS dr. Korošec, ki pa po avdijenci novinarjev ni dal nikake izjave. Kot vse kaže, se bodo jutri posvetovanja na dvoru nadaljevala.

Vladni listi, ki se kot vsi drugi, skrbno bavijo s krizo in potekom razgovorov na dvoru, menijo, da se bo sestavila nova vlada, v kateri bodo zastopane iste parlamentarne skupine, ki so sodelovale s sedanjo, le da se bodo menjale poedine osebnosti v vladi sami. «Pravda» ugotavlja, da je s tem, da je Radić odklonil ponudbo za sestavo koncentracijske vlade, onemogočena vsaka kombinacija za tako vlado. To vprašanje je po njenem mnenju odstavljeno z dnevnega reda. Pač pa se bo moralo sedaj načeti vprašanje o sestavi delovne vlade, v kateri bodo, kot izgleda, spet zastopane dosedanje štiri vladne parlamentarne skupine. Demokratski tisk meni, da bo dobil mandat za sestavo delovne vlade dosedanji zunanji minister dr. Voja Marinković.

Odmevi jugoslovenske vladne krize v Parizu

RIM, 6. Iz Pariza poročajo, da tamošnji politični krogi soglasno obsojajo zadržanje Stjepana Radića, ki je odklonil mandat za sestavo koncentracijske vlade. Kakršnikoli so bili spori med njim in radikali v preteklosti in kakršnikoli so danes, so politični krogi vendar mnenja, da bi se ti spori morali podrediti višjim interesom domovine. Drugače bi se zdelo, da Jugoslavija ne more živeti kot enotna država. Med pogoji, ki so jih stavili Hrvatje Srbom, je tudi zahteva, da se takoj razpusti narodna skupščina, čemur se pa radikali in demokrati odločno upirajo. Spričo tega je v pariških političnih krogih spet pričela krožiti govorica o vojaški vladi, ki da bi bila edina mogoča rešitev sedanje krize.

Zdravstveno stanje Stjepana Radića

BEOGRAD, 6. Novinarjem je danes Pribijevij izjavil, da gre Stjepanu Radiću dobro in da bo voditelj HSS v kratkem odpotoval v Zagreb, kamor mu bo nato sledil tudi on, Svetozar Pribićević.

Pred preosnovo Narodne banke

Seja ministrskega sveta

BEOGRAD, 6. Ministrski svet, ki mora kljub ostavki poslovati do sestave nove vlade, je imel danes dopoldne sejo. Seji je prisostvoval tudi glavni ravnatelj Narodne banke dr. Novaković.

Dr. Novaković je obvestil zbrane ministre, da se bo vršil v nedeljo izredni občni zbor delničarjev Narodne banke, na katerega dnevnem redu bo v zvezi s stabilizacijo jugoslovenske valute vprašanje novega zakona o Narodni banki. Vlada je razpravljala o zadevnem zakonskem osnutku in ga odobrila.

Po seji ministrskega sveta, ki je, kot že rečeno, razpravljal o novem zakonu Narodne banke, po katerem se bodo spremenila njena pravila, je namestnik finančnega ministra trgovinski minister dr. Spaho novinarjem izjavil, da se je vlada posvetovala o reorganizaciji Narodne banke spričo zadevne želje, ki so jo izrazili inozemski posojilodajalci. Delničarji Narodne banke bodo v nedeljo na svojem izrednem občnem zboru sprejeli tostvarne predloge, ki jih je danes odobril ministrski svet.

Po teh predlogih bo Narodni banki zajamčena še večja samostojnost napram finančnemu ministrstvu in napram državi sploh, tako da bo postala po možnosti popolnoma privaten denarni zakon.

Prepovedani „Rdeči dan“

potekel v Pragi mirno

PRAGA, 6. Komunisti so napovedali za danes in jutri v Pragi velike telovadne prireditve in druge slavnosti pod imenom «Rdeči dan». Vlada je te prireditve prepovedala in izdala najstrožje odredbe, da se ta prepoved v resnici izvrši.

Spričo tega je imela Praga danes značaj močno zastražene trdnjave. Močni orožniški oddelki so krožili že v zgodnjih jutranjih urah po mestu in zastražili vsa važnejša poslopja: kolodvore, mestne in okoliške, poštna poslopja, magistrat, vladne palače, Narodno banko, itd. Policijski oddelki, oboroženi s pištolami, sabljami in deloma s karabinkami so zaprli tudi vse dohode v mesto, ceste in železniške proge. Na poedinih kolodvorih je bilo aretiranih več sumljivih ljudi. Tudi na glavnih cestah, ki vodijo v Prago, je policija aretirala več osumljencev. Nekaj tovornih avtomobilov ni pustila v mesto in so se morali vrniti na deželo.

V ostalem je potekel današnji dan v Pragi in bližnji okolici povsem mirno in brez vsakršnih incidentov.

Cilji in naloge Malega sporazuma

po listu «Prager Presse»

RIM, 6. Agencija «Atmo» poroča iz Praga:

Glasilo čehoslovaškega zunanjega ministra «Prager Presse» je objavilo članek, v katerem spet razpravlja o sklepih konference Maleantante v Bukareštu. Med drugim piše:

«Konferenca je pokazala, da je Mala antanta močna in kompaktna. V teku zadnjih 10 let je popolnoma odgovarjala svojemu namenu, a ni še dovršila svoje naloge.

Ne da bi spremenila svoj izrazito obrambni značaj, razvija sedaj svojo tvorno politiko, obenem pa proučuje, kako bi okrepila svoje gospodarske odnošaje zlasti z onimi državami, ki bi bile pri tem najbolj zainteresirane. S političnega vidika bo Mala antanta ostala tudi v bodočnosti orodje miru, kar je dokazala s svojo izjavo napram Družbi narodov in s ponovnim naglašanjem prijateljskih odnošajev s Francijo, Anglijo, Poljsko in tudi Italijo, katere odnošaji z Jugoslavijo bodo napeljani na nova pota, ki vodijo k prijateljskemu sosedstvu, s tem, da bo Jugoslavija odobrila nettunske konvencije. Bukarešt je važna postaja na poti, ki vodi k zagotovitvi miru v srednji Evropi in k njeni konsolidaciji. To sta dva glavna cilja Male antante. Konferenca Male antante je ustvarila vsestransko jasen položaj in je doslej pokazala, kam hoče Mala antanta dospeti v interesu miru in kako daleč sega meja njene dobre volje.

23 komunistov obsojenih

pred posebnim tribunalom

RIM, 6. Pred posebnim tribunalom se je danes zaključila obravnava proti 30 komunistom, obtoženim, da so razvijali prevratno propagando in hujskali k uporu proti državnim oblastem v pokrajinah Pavia in Voghera.

Sodišče je oprostilo 7 obtožencev, vse ostale pa je obsodilo. Obsojeni so bili: obtoženec Margarolli na 8 let ječe, obtoženca Gregori in Valle na 6 let, obtoženca Rustioni in Adami na 5 let, obtoženca Giannini in De Gradi na 4 leta, obtoženci Grassi, Senzolari, Ferri, Cagnoni, Vercesi, Margaroli Peter, Corsi, Fedeli, Margarolli Kalvin, na 3 leta, obtoženci Castellani, Vercelli, Ferraresi in Longhi na 2 leti, obtoženca Cassali in Silviani na 1 leto in 6 mesecev, obtoženec Bezzi pa na 1 leto ječe.

Naročajte „Edinost“

DNEVNE VESTI

Suša

Z bližnjega Krasa in iz Istre, kot smo že včeraj na kratko omenili, so začele prihajati tudi letos zelo nepovoljne vesti o letini. Suša, združena s hudo vročino, je začela pritiskati z vso neprosnostjo.

Dočim je bilo skozi vso spomlad trajno deževno in poleg tega tudi nenavadno hladno vreme, minevajo sedaj tedni in tedni brez kapljе dežja. Razen pšenice, ki se je obnesla srednje-dobro, so vsi drugi pridelki, kot krompir in fižol, že pred popolnim uničenjem. Travniki so ponekod že rumeni in le obilen dež v najkrajšem času bi mogel zopet vsaj deloma odvrniti popolno uničenje tega važnega pridelka, kolikor ga ni bilo pospravljenega še pred sedanjo sušo.

Edino za trto je sedanje vreme še ugodno, toda v kratkem bo potreboval tudi ta sad blagodejnega blagoslova z neba.

Spričo obilnega deževja v spomladi, k sreči ni še pomanjkanja vode.

Za ustanovitev tržaške industrijske cone

Iz Rima smo prejeli sinoči naslednjo vest:

Včeraj dopoldne je državni podtajnik pri finančnem ministrstvu on. Suvich sprejel tajnika tržaške fašistovske zveze inženirja Cobolli-Giglija, gr. uff. Segrèja in inženirja Granato, s katerimi se je posvetoval v zadevi vprašanja o ustanovitvi tržaške industrijske cone, katerega že dalj časa proučujejo višji uradniki finančnega ministrstva. Pripravlja se že zadevna naredba in kot vse kaže bo načrt te naredbe predložen ministrskemu svetu na njegovem prihodnjem zasedanju. Danes je bil inženir Cobolli - Gigli tudi pri podtajniku fašistovske stranke on. Staraceju, ki se je ž njim razgovarjal o vprašanjih, ki se nanašajo na delovanje tržaške fašistovske zveze.

Tržaške odposlance bo danes sprejel finančni minister on. Volpi, da se ž njimi porazgovori o vprašanju ustanovitve omenjene industrijske cone na ozemlju našega mesta.

TISK IN TISKOVNI REŽIM V ČEHOSLOVAŠKI

Iz Prage nam pišejo:

V Čehoslovaškem kulturnem in političnem življenju je igralo časopisje posebno važno vlogo. Zasluge, ki si jih je to časopisje pridobilo za češki preporod v XIX. stoletju, v borbi za državno samostojnost ob času svetovne vojne ter v prvih desetih letih čehoslovaške republike za konsolidacijo razmer, so zelo velike.

Na Čehoslovaškem je izhajalo v 1927. letu 1.151 političnih časopisov. Od tega števila odpada na čehoslovaški tisk 632 listov, na nemški 345, na madžarski 44, na ruski 12, na poljski 7, na komunistični 98 in na židovski 13 listov.

Glede vsake države je zanimivo vprašanje, koliko je bilo zaplemb. Na Čehoslovaškem je bilo odrejenih v 1927. letu 1.674 zaplemb. Od tega števila odpada na čehoslovaške liste 267 zaplemb, na nemške 183, madžarske 71, ruske 7, poljske 2, a ostanek 1.144 zaplemb je bilo odrejenih proti komunističnim listom. Ako se pomisli, da imajo komunisti le 98 listov in med temi le sedem dnevnikov, potem je število zaplemb njihoviv listov znatno. Vendar pa se ne more govoriti o kakem posebnem preganjanju komunističnih listov, kajti vse zaplembe so se izvršile na podlagi zakona o zaščiti republike.

Tudi v Čehoslovaški ne obstoja nikaka predhodna cenzura, temveč se vrši še le potem, ko listi izidejo. To okoliščino izrabljajo komunistični spretno za reklamo s tem, da natisnejo najprej le par obveznih izvodov ter čakajo potem s tiskanjem, dokler cenzura ne izvrši pregleda listov. Nato natisnejo dotične številke z belim prostorom na mestu zaplenjenih člankov ter se tako obvarujejo vsake gmotne škode.

SMRTNA KOSA

S Proseka nam pišejo:

Pred par dnevi se je za vedno ločila od nas vzorna mladenka Vlasta Štoka s Kontovela, sestra našega rojaka gospoda Karla Štoka, doktorja trgovinskih ved. Podlegla je zavratni bolezni, jetiki, katera je že mnogim stria življenje. Kot marljiva članica je sodelovala na prosvetnem polju, bila cerkvena pevka in članica Ženskega dobrodelnega udruženja. S svojim veselim živahnim značajem je razveseljevala družbo, a bila je tudi resna, kakor so zahtevali časi.

Z upanjem, da kaj kmalu okreva, se je podala v bolnico, a ni se ji njena vroča želja izpolnila, kajti bela žena ji je prestrigla nit mladega in nadepolnega življenja. Njen pogreb jasno priča, kako je bila med nami priljubljena.

Turobno so zvonili zvonovi, k njeni poslednji poti v tihi dom. V narodne noše oblečena dekleta so jo sprejela s cvetjem, a moški zbor ji je zapel žalostinko. Ob žalostnem sviranju godbe se je začel pomikati žalni sprevod proti cerkvi, nato pa na domače pokopališče, kjer so jo položili v prerani grob zraven njene pred 4 meseci umrle mamice in ji zapeli v zadnji pozdrav pesem «Nad zvezdami.»

Vlasta! Ugrabila Te je iz naše srede kruta smrt kljub Tvoji mladosti. Vedno si upala, da se Ti zdravje izboljša, a odšla si od nas, preden smo to pričakovali. Mesto da bi se zdrava povrnila v Tvojo domačijo, so Te mrtvo pripeljali in položili v rodno zemljo; preselila si se v boljše življenje, kjer ni trpljenja ne bridkosti. Sedaj počivaš pri Tvoji dobri mamici, odeta s številnimi venci in cvetjem. Ni Te več med nami draga Vlasta, a spomin na Te je v naših dušah neizbrisen.

Lahka naj Ti bode domača gruda, katero si tako ljubila!

Ostalim naše sožalje.

Tovarišice.

Iz tržaškega življenja

Morski volk v Tržaškem zalivu

Včeraj zjutraj se je priklatil v Tržaški zaliv nenavaden, nevaren gost — velik morski volk. Zapazili so ga okoli 9. ure pomorščaki na parniku pristaniškega poveljništva «Audax», ki je ob tistem času plul med Barkovljami in Miramarom ter nadzoroval tamošnjo obalo, ob kateri se v zadnjem času vrše strelne vaje protiletalskih topniških oddelkov. Čim so pomorščaki zapazili volka, so začeli streljati z revolverjem proti njemu, a ga niso zadeli.

Pristaniško poveljništvo je takoj obvestilo o stvari vsa kopališča ob obali Tržaškega zaliva, mestni stražniki na kolesih so pa obvestili o nevarnem morskem gostu občinstvo, ki se je kopalo na obali med Čedasom in Miramarjem. To pot so ljudje radi ubogali in se, ne da bi ugovarjali umaknili na kopno, ker se je pač vsakdo bal za svoja bedra.

Kmalu nato je odplulo na lov na nevarno morsko zver več motornih čolnov pristaniškega poveljništva in poveljništva finančnih stražnic. Toda morski volk je medtem že izginil; menda je zavohal, da mu gre za kožo, zato jo je odkuril na odprto morje, kjer se čuti bolj varnega.

Vesti z Goriškega

Goriške mestne vesti

Kralj daroval 500 lir za vikariško cerkev v Sedlu

Nj. Vel. kralj je daroval vikariški cerkvi v Sedlu 500 lir kot dar za nov zvon.

Delo občinskih stražnikov v juniju

V mesecu juliju so goriški občinski stražniki napravili 166 kontravencijonov. In sicer 50 radi raznih obč. prestopkov — 2 radi prehitre vožnje avtomobilov — 1 radi vožnje brez luči — 2 radi premočne luči — 2 radi živine brez nadzorstva — 43 radi koles brez zvoncev — 13 radi koles brez luči — 17 radi vožnje s kolesom po drevoredu — 15 radi vozov brez tablic — 9 radi psov brez nagobčnikov — 1 radi vozov brez luči — 11 radi prekršitve trgovinskega urnika.

Izpred sodišča

Obtožen, da je žalil ministrskega predsednika in fašizem. Obtoženec in obtožba

Včeraj se je moral zagovarjati pred goriškim kazenskim senatom Avgust Pipan iz Komna. Obtoženec je srednje postave, mora imeti okrog 30 do 40 let in je oblečen v belo delavsko platneno obleko. V obraz in postavo je suh in bled, govori s šibkim glasom v slabi italijanščini. Na zatožno klop ga pripeljeta dva orožnika.

O Avgustu Pipanu smo že poročali v «Edinosti», da so ga aretirali v Komnu, kjer da je žalil ministrskega predsednika in miličarje.

Obtožnica pravi, da se je to zgodilo dne 28. junija t. l. na predvečer sv. Petra in Pavla. Obtoženec je takrat izrekel grde besede o Mussoliniju in trdil, da bo fašizem kmalu obračunal s seboj.

Preds.: «Ali ste z grdimi besedami žalili Mussolinija?»

Obt.: «Ne spominjam se ničesar, ker sem bil pijan».

Preds.: «Ali niste nastopali tudi proti milici? Preiskovalnemu sodniku ste potrdili, da ste radi tega proti milici, češ da miličarji le žrejo, jedo, pijejo in nič ne delajo, vi pa da morate delati in si z znojem služiti kruh. Potem ste tudi rekli, da čez dve leti ne bo več milice in fašizma, ki da je prinesel že toliko zla, prišla da bo Jugoslavija, ki bo z njim pometla in spravila zopet vse v red?»

«Ne spominjam se ničesar, ker sem bil pijan.»

«In pozneje v gostilni Buda, ali niste rekli, da se ne bojite nikogar, ne orožnikov in ne miličarjev, tudi če greste v zapor. Potem ste tudi pripomnili, da je danes Mussolini na vrhu, toda enkrat da bo že padel?

Obtoženec se vnovič zagovarja s tem, da je bil pijan.

Priče.

Priča soproga miličarskega poročnika iz Komna. Ona je tisti dan videla obtoženca poleg vrta miličarske vojašnice, ko je krilil z rokami in ji vrgel v obraz besedo: «svinja». Potem so ga odpeljali.

«Zakaj vam je tako rekel?»

«Najbrže zato, ker sem poročnikova žena.»

«Kaj pravijo po vasi o obtožencu?»

«Da je malo neumen in da se rad opije.»

Franc Spon, finančni marešjalo iz Komna, pravi, da je bil tisto popoldne — stvar se je zgodila okrog pete ure — v svojem uradu, ki se nahaja v istem poslopju kot je miličarska vojašnica. Ko je pa pogledal na vrt je tam zagledal obtoženca, ki je hotel iti v vojašnico. Kot je izvedel od svojega vojaka, je hotel obtoženec k miličarskemu poročniku, ker ga pa neki miličnik ni hotel pustiti, se je začel z njim prepirati. Ko je on nato vprašal, kaj je, je obtoženec odgovarjal «Že vem jaz, kaj je, o že vem, kaj je. Dovolj ste nam jih napravili, čez dve leti vas ne bo več. Fašizmu, ki je vladal dosedaj in toliko slabega storil, bo že Jugoslavija napravila konec.»

Preds.: «Pa je bil pijan?»

«Mogoče tudi, da je bil. Morda se je pa le delal pijanega, kdo ve. Gotovo pa ni bil normalen.»

Orožniški marešjalo Marijo Nicola pravi, da je obtoženec drugi dan v vojašnici potrdil, da je govoril omenjene besede. Istotako v gostilni Bude, češ da je Mussolini sedaj na vrhuncu, pa da bo nizko padel in sicer še kmalu. Zdi se mu pa, da mora biti obtoženec malo zmešan.

Istotako potrdi miličar Angel Zanetti, da je slišal obtoženca reči, da bo prišla Jugoslavija in napravila fašizmu konec. Zdi se mu, da je bil obtoženec malo pijan.

Preds.: «Gospod marešjalo, ali se Pipan večkrat opijani?»

Marešjalo, ki pride nazaj: «Kako bo pil, ko pa nima denarja. Saj je hlapec, ki zasluži komaj mesečno 50 lir.»

Kristijan Buda iz Komna, orožnik na dopustu pove sodnikom, da je slišal v gostilni Pipana izgovoriti prej navedene besede o načelniku vlade. Sicer pa je slišal od ljudi, da je Pipan malo neumen.

Karel Volčič iz Komna izpove isto.

Predlog dr. Karla Podgornika in nato obsodba

Dr. Karel Podgornik, ki je obtoženca branil, je predlagal senatu, naj se izroči obtoženec psihijatrom v pregled, ker je poleg svoje slaboumnosti ravnal tudi v popolni pijanosti, ker drugače si človek ne more razlagati, da bi storil kaj takega, kar je storil.

Sodišče se je nato umaknilo v posvetovalnico, kjer je določilo kazen in obsodilo obtoženca na 5 mesecev zapora in na 150 lir denarne kazni.

RENČE

Pogreb

Včeraj popoldne ob 5. smo pokopali tukajšnjega mlinarja Ivana Stibilja, ki se je v petek zjutraj ob peti uri smrtno ponesrečil. Ko je namreč v zgodnji jutranji uri stopil na teraso, ki visi nad reko Vipavo, je — najbrže zadet od srčne kapi — omahnil in padel iz višine 9 metrov na cementni tlak, kjer si je prebil črepinjo in bil na mestu mrtev. Prva ga je našla kake četrt ure nato njegova soproga. Na mesto nesreče je prišla pozneje tudi pregledovalna komisija, ki je ugotovila smrtno nesrečo. Včerajšnjega pogreba se je udeležilo veliko ljudi. V sprevodu je bilo videti tri velike vence. Pogreb so vodili trije duhovniki. Naj pokojnik v miru počiva!

USTJE

Požar

V četrtek zvečer ob 10. uri je pričel goreti hlev tukajšnjega posestnika Milana Bratine. O požaru so bili takoj obveščeni gasilci iz Ajdovščine, ki so hitro dospeli na kraj nesreče in pridno gasili. Hlev je zgorel, živino pa so rešili. Škoda je krita z zavarovanjem.

IZ VOLČANSKE OKOLICE

Nevihta

V sredo zvečer nas je obiskala nevihta. Okrog šeste in pol so se pripodili od zapada gosti črni oblaki in kmalu na to je začelo grmeti, znak bližajoče se nevihte. Z obupanim srcem so zrli kmetje v oblake, ki so postajali vedno bolj grozeči. In res je kmalu za tem, okoli sedme ure, pridrvel silen vihar z dežjem, k sreči pa nam je to pot prizanesla toča, ki se v vročih dneh, kot so bili poslednji, tako rada vsuje.

ŠTOMAŽ NA VIPAVSKEM

Vreme nam letos ni naklonjeno. Pomlad je bila deževna in mrzla ter je zelo nagajala pri setvi. Veliko semena je bilo pokončanega, zlasti krompirja. Ko je bilo nekaj dni lepo vreme in je vinska trta tako lepo pognala, je prišla burja in jo neusmiljeno oblomila. Obupano smo gledali na razdejane vinograde in polja, kajti tudi koruza in fižol sta utrpela zelo občutno škodo.

Še hujša nevarnost preti od suše. Že vsa rebra so rumena pod Čavnom in Kucljem. Če ne bo kmalu dežja, bo vse uničila.

Trta sicer kljub hudemu razdejanju mnogo obeta, če ne pride nad njo kaka nadloga. Zarod je tako bogat, da prekaša več preteklih let, zlasti zadnja tri leta, ko je toča pokončala pridelek.

V sredo smo z velikim upanjem pričakovali dežja. Videli smo ga daleč doli na zapadu, a k nam ga ni bilo. Kljub temu, da je nekajkrat močno zagrmelo med nami, je prišlo le par kapljic, ki niti prahu na mizi ne bi zmočile.

SOVODNJE

Nesreča malega dečka, ki se gre kopat v Vipavo

Včeraj popoldne ob 3. je mati 10-letnega dečka Jankota Vižintina odšla z dečkom k Vipavi, da bi tam oprala nekaj perila. Medtem ko je mati prala, pa se je deček neopaženo odšel kopat. Kmalu zatem pa ga je voda zanesla na globokejše mesto. Ker deček ni bil dovolj vešč v plavanju, se je kmalu začel potapljati in klicati na pomoč. Prva je zagledala nesrečo prestrašena mati ter je tudi ona jela klicati na pomoč. To sta opazili gospodični Lavrencija Pavletič in Marta Tomšič, katerima se je posrečilo povleči dečka na suho. Gospod Godnič pa, ki je tudi videl dečka v nevarnosti in mu hotel priskočiti na pomoč, je skočil v vodo, toda pri tem zadel z nogo tako nesrečno ob kamen, da se je zelo udaril. G. dr. Sfiligoj, ki je bil slučajno tam prisoten, je obvezal Godniču rano. Dečka so rešili. Vnovič opozarjamo matere, naj pazijo na svoje otroke Junaškima gospodičnama pa vsa čast!

ZAGORJE

Pred kratkim je poročala «Edinost» iz naše vasi o požaru v hiši, oziroma lopi, kjer je spravljeno oglje. Zdi pa se, da teh požarov na enem in istem mestu ne bo tako kmalu konec, kajti do danes — 4. julija —, ko vam pišemo, je tam gorelo že nič manj nego eden in trideseti krat.

K sreči se je do sedaj vedno pravočasno ogenj pogasil, tako da se ni mogel razširiti. Toda v tem času, ko je pritisnila tudi pri nas suša in so vse stavbe skrajno izsušene, je nevarnost tem večja. Zato prosimo tem potom nujno g. podeštata in druga oblastva, da ukrenejo za časa vse, kar je potrebno v popolno varstvo posestnikov, da se rešijo večnega strahu pred ognjem v oni nesrečni lopi in da se bodo mogli brez skrbi podajati na delo.

Mislimo, da je skrajni čas, da se nekaj ukrene, in prepričani smo da bodo naša tukajšnja oblastva pokazala v skrbi za javno varnost tudi v tem pogledu vso svojo dobro voljo.

Reška pokrajina

TRNOVO

Že zopet bolestna novica.

V soboto popoldne je utonil v Reki 22-letni Alojzij Dolgan, uslužben pri tuk. mlekarni kot mlekarski vajenec. Po končanem delu sta se šla s tovarišem Čokom kopat nad kosesko jez. Tamkaj je reka precej nizka in ker je bil Dolgan vroč, se sodi, da ga je prijel krč. Enkrat se je prikazal na gladino vode, in nato izginil na dno. Tovariš, ki ni plavač, se ni upal za njim. Klical je na pomoč tamkaj se nahajajoče kosce, a tudi med njimi ni bilo plavača. Zato je tovariš stekel s kolesom v Bistrico, odkoder je razen brata ponesrečenca, inž. Dolgana in več drugih došel na lice mesta tudi zdravnik dr Franko. Medtem je že nekdo potegnil ponesrečenca iz vode. Zdravnik se je zelo potrudil, da bi ga spravil k življenju, a zaman.

V ponedeljek smo ga v velikem številu spremili k zadnjemu počitku. Še turobnejše je zvenela pesem — zapeli so bistriški pevci «Uslišil» in «Vigred» — , ko smo izročili zemlji mladost, ki se je šele oglasila z nadebudnimi načrti in je pričela umevati smisel življenja; kot smo tako nenadno in rano izgubili mladeniča, ki je pri tajeno sanjal o lepi bodočnosti. Bil je vzor mladeniča, ki se je s svojo naravno prijaznostjo in uljudnostjo na mah prikupil vsakomur. A imel je še druge dobrine: bil je trezen, razsoden, delaven in vztrajen in kar je najlepše in najdražje — pravico- inresnicoljuben. Bil je kot nalašč za bodočega mlekarja, ker je tudi imel potrebno splošno in strokovno izobrazbo: študiral je meščansko šolo v Postojni in napravil 6-mesečnix mlekarski tečaj na šoli v Brešci.

Koliko bi nam lahko koristil s to kvalifikacijo! Zelo bomo pogrešali tega mladeniča, prežetega z najlepšimi ideali. — Lahak mu sen v domačih tleh, bližnjim sorodnikom pa iskreno sožalje.

RAZNE ZANIMIVOSTI

Nov Landru

V neki vili ob meji francoskega mesta Marseille-ja so dobili lastnico umorjeno. Kupec, ki naj bi prevzel poslopje od nje, je bil storilec. V kurniku in v kleti so se pa dobila še štiri ženska trupla. Morilec ima eden in šestdeset let, imenuje se Pierre Rey. Vsega skupaj se pogreša petnajst žensk, ki jih je Rey z ženitbenimi oglasi zvabil v stanovanje, umoril in razkosal. Ta slučaj sliči popolnoma onemu Landru-ju, ki je bil pred leti obsojen na smrt, ker je kakih osem deklet umoril in sežgal. Rey je zbežal, toda policije se je posrečilo, prijeti že črez nekaj dni v Algier-u. Ko je bil aretiran, so dobili pri njem tri tisoč frankov v bankovcih, zlato žensko verižico in zlato uro. Imel je pri sebi tudi ček, glaseč se na ime gdč. Ebel. Hišna preiskava je odkrila kakih pet sto pisem, ki so vsa pisala Reyu razna dekleta. Dobila so se tudi oma mila in sodi se, da je natrosil ta prašek Rey v vino, s katerim je postregel svoji ljubici, preden jo je zadavil in vrgel prašičem v korito. Na njegove ženitbene inserate se je oglasilo nešteto mlajših in starejših žensk, ki bi se vse rade poročile. Koliko žrtev ima morilec na vesti, ugotovi komaj preiskava.

MALI OGLASI

PEKOVSKEGA vajenca sprejmem takoj. Pekarna Senožeče. 732

POSLANO*)

PREKLIC

Preklicujem žaljivko, ki sem jo izrekel v razburjenosti, rudarju Antonu Kosmač-u.

Pavšič Jernej, rudar v Idriji.

*) Za članke pod tem naslovom odklanja uredništvo vsako odgovornost.

ZLATARNA Albert Povh
Trst, Via Mazzini 46
kupuje krone po 1·46
Popravlja in prodaja zlatenino.

Ortopedični zavod A. ZECCHI
Torino — Via Roma 31, I. — Torino
Aparat ZECCHI ustavi **KILO**
Evo srečno poklonitev dveh beneških zakoncev

in ono gospodov *Salute in Giuseppe d'Alpaos*, bivajočih v *Garna d'Alpago* (prov. Belluno) ki nam pošiljajo svoje slike z pooblastilom, da objavimo veliko zdravilno moč aparata Zecchi, ki se bo brezplačno poizkušal na moških, ženskah in otrocih — po našem zaslženem ortopedu v sledečih krajih in dneh:

Gorica: sreda 11. in četrtek 12. julija Hotel „Angelo d'Oro".
Trst: petek 13. julija, Hotel „Moncenisio".
Pola: sobota 14. julija, Hotel „Miramare".
Zadar: nedelja 15. in ponedeljek 16. julija Hotel „Vaporetto".
Reka: torek 17. in sreda 18. julija Hotel „Riviera".
Št. Peter na Krasu: četrtek 19. julija Hotel „Rebec".
Udine: nedelja 22. julija Hotel „Italia".
Palmanova: pondeljek 23. julija Hotel „Rosa d'Oro".

P O D L I S T E K

V. J. KRIŽANOVSKA:

Pajčevina (133)

Roman v štirih delih
Iz ruščine prevedel **I. V.**

— Vaša sodba grofica, je divja, toda jaz se ne čudim, da slišim to od Sarmatke. Kako morete zavreči Nietzschejevo teorijo o vojni in ga smatrati za blazneža! — se je začudil baron. — Pa naj bo po vašem: saj je rekel Lombroso, da sta genialnost in blaznost sorodni po svoji abnormalnosti; v tem vam nočem ugovarjati, samo vam rečem to, da **genij** ima pravico in celo dolžnost **ustvarjati** zakone, ki streme za najvišjimi smotri, katere si je on nadel. To velja za človeške zakone; kar pa se tiče recimo takozvanih božjih zakonov, sem vam pa že povedal, da predstavljajo ti zgolj kup starih predsodkov — prežitkov glupe, trmaste vere v nekega Boga, ki je že davno umrl. Resnični Bog narave je **nadčlovek,** zanj pa ni nobenega zakona razen njegovih želj.

— Poslušajte, baron! Če ne bi bili tako domišljavi in bi globokeje in pravičneje sodili druge narode, tedaj bi morali priznati, da Nietzschejeva ideja o «nadčloveku» ni nova, ampak jo najdete v delih velikega pisatelja od vas preziranega naroda, Dostojevskega, katerega bi morali poznati, če iščete novih potov v življenju. Toda ta **neomejena svoboda dejstvovanja** je po mojem mnenju zanikovanje pravice bližnjega do življenja in svobode, je pravo nasilje nad vestjo in srcem drugih ljudi. In končno, zakaj ne more vaš bog — nadčlovek — uničiti zakona smrti, zelo neprijetnega zakona, ko tvori vendar oviro njegovemu silovitemu dejstvovanju? — ga je vprašala posmehljivo Milica.

— Ko pride čas in se to nadčloveku zahoče; tedaj premaga tudi smrt, — je svečano izjavil Ludolf. — On je bog, in bilo bi nezmiselno, da bi kakšen zakon, pa četudi zakon smrti, ukazoval bogu; pred njim mora biti brezkončna, prosta pot in ni je ovire, ki bi ga mogla zaustaviti.

— Vi ste nepoboljšljivi, baron. Toda povejte mi, kaj počno «nadljudje», ko porušijo vse obstoječe zakone in dosežejo vrhunec svoje mogočnosti?

— Spremenili bodo svet v ogromno bojno polje in tedaj bodo ti bogu podobni borci zmečkali pod svojo železno peto vsako nepotrebno trohnobo, iztrebili z zemeljskega površja vse te **mirljubne** in **nabožne** tepce, ki ne vidijo dlje, nego sega njih nos, ter smatrajo za največjo srečo ždeti na svojem družinskem ognjišču.

— Kaj? Vi smatrate družino za nekaj nepotrebnega? Po vašem mnenju sta žena in mati tudi nepotrebna trohnoba?

— O, ne! Ženska ni nepotrebna, toda treba je izpremeniti način njenega življenja, družina pa, takšna kakršna je danes, je pravi nezmisel. Moški je bojevnik in vzgojiti ga je treba za bojevnika, a ženska mora biti bojevniku v zabavo.

— Ali res? Imenitno vlogo ste namenili ženski. Sicer pa samo ponavljate nazore, ki jih imajo o ženskah Nemci in o čemer se je Lessing tako odkrito izjavil. Saj poznate njegov izrek: «Ein Frauenzimmer, das denket, ist eben so ekel, als ein Mann, der sich schminket. Lachen soll es nicht als lachen, um immerdar den gestreugen Herren der Schöpfung bei guter Laune zu erhalten.» (Ženska, ki misli, je ravno tako ostudna, kakor moški, ki se šminka. Smeje naj se, samo smeje, da ohrani vedno pri dobri volji strogega gospoda stvarstva.)

Ludolf je primaknil svoj naslanjač k divanu, na katerem je sedela Milica, ter se sklonil k njej.

— Ali se vam ne zdi mamljivo pripadati bogovom in roditi pokoljenje velikanov, «nadljudi»? Čas je, da ženska preneha biti last samo enega moškega, temveč mora postati splošna last vsakega ljubečega junaka.

— Pfuj, kakšne ostudnosti govorite, baron. Vi «nadljudje» boste gotovo umrli samci, ker današnji možje se še vedno drže starih nazorov in smatrajo svoje žene za svoj isključni zaklad, ki ga ne marajo deliti z nikomer.

Čuden nasmeh je spačil baronovo obličje.

— Zdaj nočejo še z nikomer deliti, ker ni «nadčlovek» še proglasil svoje pravice do tega. Vsakdo rad utrga na polju lep cvet, če mu ugaja, ter se naslaja z njegovo lepoto in se opaja z njegovim duhom. Zakaj bi morala biti baš ženska — ta cvet človeštva — nepreklicno zvezana, zapisana in zaznamovana s številko kot reč, pripadajoča kateremukoli glupemu sebičnežu, namesto da bi cvetela na prostem v poživljajočem ozračju ljubezni, katere ognjeni žarki bi jo ogrevali?